

реалізації влади на місцях, підвищення ролі та значення місцевого самоврядування у відповідних адміністративно-територіальних одиницях.

Список використаних джерел:

1. Конституція Швейцарії від 18 квітня 1999 року // [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.wipo.int/wipolex/ru/details.jsp?id=5524>
2. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О.М., Заверуха І.Б., Захарченко Е., та ін.] // Центр політико-правових реформ. – К. : Москаленко О. М., 2012. – 212 с.
3. Izdebski Samorzd terytorialny Podstawy ustroju i dzialalnoWci. Wydanie III Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2004. – 272 s.
4. Про всеукраїнський та місцевий референдум: Закон України від 03.07.1991 № 1286-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. - № 33. – Ст. 443.
5. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 06.11.2012 № 5475-VI // Відомості Верховної Ради. – 2013. - № 44-45. - стор. 2336. – Ст. 634.
6. Чернеженко О.М. Конституційно-правова модель місцевого самоврядування в Швейцарії : автореф. дис ... канд. юрид. наук / Олен Миколаївна Чернеженко. – Харків, 2013. – 20 с.
7. Про місцеве самоврядування в Україні від 21.05.1997 № 280/97-ВР// Відомості Верховної Ради України. – 1997. - № 24. – Ст. 170.

References:

1. Konstytuciya Shvejariyi vid 18 kvitnya 1999 roku // [Elektronnyj resurs]: Rezhym dostupu: <http://www.wipo.int/wipolex/ru/details.jsp?id=5524>
2. Decentralizaciya publichnoyi vlady: dosvid yevropejs"kyx krayin ta perspektyvy Ukrainy / [Boryslavs"ka O.M., Zaveruxa I.B., Zaharchenko E., ta in.] // Centr polityko-pravovyx reform. – K. : Moskalenko O. M., 2012. – 212 s.
3. Izdebski Samorzd terytorialny Podstawy ustroju i dzialalnoWci. Wydanie III Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2004. – 272 s.
4. Pro vseukrayins"kyj ta miscevoj referendum: Zakon Ukrainy vid 03.07.1991 № 1286-XII // Vidomosti Verxovnoyi Rady URSR. – 1991. - № 33. – St. 443.
5. Pro vseukrayins"kyj referendum: Zakon Ukrainy vid 06.11.2012 № 5475-VI // Vidomosti Verxovnoyi Rady. – 2013. - № 44-45. - stor. 2336. – St. 634.
6. Chemezhenko O.M. Konstytucijno-pravova model" miscevoho samovryaduvannya v Shvejariyi : avtoref. dys ... kand. yuryd. nauk / Olen Mykolajivna Chemezhenko. – Xarkiv, 2013. – 20 s.
7. Pro misceve samovryaduvannya v Ukraini vid 21.05.1997 № 280/97-VR// Vidomosti Verxovnoyi Rady Ukrainy. – 1997. - № 24. – St. 170.

Рецензент: доктор юридичних наук, професор Кінашук Л.Л.

УДК 342.9 (477)

Губерська Н. Л.,

докторант кафедри фінансового права
юридичного факультету КНУ ім. Т. Шевченка

АКРЕДИТАЦІЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ЯК ВИД

АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕДУРИ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Визначено зміст поняття «акредитація». Встановлено та проаналізовано основні стадії процедури акредитації освітньої програми. Надано їх загальнотеоретичну характеристику.

Ключові слова: акредитація, освітня програма, адміністративна процедура, стадії адміністративної процедури, вища освіта.

Губерская Н. Л.,

докторант кафедры финансового права
юридического факультета КНУ им. Т. Шевченко

АККРЕДИТАЦИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ПРОГРАММЫ

КАК ВИД АДМИНИСТРАТИВНОЙ ПРОЦЕДУРЫ В СФЕРЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В УКРАИНЕ

Определено содержание понятия «аккредитация». Выделены и проанализированы основные стадии процедуры аккредитации образовательной программы. Предоставлено их общетеоретическую характеристику.

Ключевые слова: аккредитация, образовательная программа, административная процедура, стадии административной процедуры, высшее образование.

Huberska N.L.,

Doctoral student of finance law cathedra
of law faculty of Kiev University named after Taras Shevchenko

THE ACCREDITATION OF EDUCATIONAL PROGRAM AS ADMINISTRATIVE PROCEDURE IN UKRAINE SYSTEM OF HIGHER EDUCATION

The content of the notion «accreditation» is revealed. Analyses of the main stage of realization of administrative procedure of accreditation of educational program were prepared.

Examined stages of the administrative procedure of educational program: 1) the stage of preparation for accreditation (accreditation infringement proceedings initiated by the university, university review of submitted documents and the formation of relevant sectoral Expert Council); 2) accreditation examination stage (holding accreditation examination, expert opinion); 3) stage of the decision on accreditation of educational programs (giving an expert opinion to the National Agency for Quality Assurance in Higher Education, the decision on accreditation (accreditation or refusal) of the educational program); 4) stage of issuing a certificate of registration and accreditation of educational programs (issuance of a certificate of accreditation of educational programs, renewal of accreditation certificate (optional stage), including information on the issuance of the certificate of accreditation of educational programs to a single state electronic database on education).

Key words: accreditation, educational program, administrative procedure, stages of administrative procedure, higher educational.

Актуальність проблематики. Адміністративна процедура акредитації відноситься до основних видів процедур у сфері вищої освіти — поряд із процедурою ліцензування освітньої діяльності вона становить основу механізму регламентації діяльності вищих навчальних закладів та системи забезпечення якості освіти в Україні. Особлива роль державної акредитації полягає в тому, що вона гарантує відповідність якості та рівня навчання державним вимогам, а випускники навчальних закладів, що навчалися за акредитованими спеціальностями, мають право на отримання документа про освіту державного зразка [1, с.154].

Ступінь наукової розробки проблеми. Розгляду та аналізу адміністративних процедур у сучасній вітчизняній та зарубіжній науці присвячені численні праці таких вчених, як В. Авер'янов, О. Бандурка, Д. Бахрах, Ю. Битяк, Н. Галіцина, І. Голосніченко, Ю. Козлов, В. Колпаков, О. Кузьменко, І. Лазарев, О. Лагода, О. Мельников, О. Миколенко, О. Соловійова, Ю. Старілов, С. Стеценко, В. Тимошук, Ю. Тихоміров та ін. Окремі аспекти адміністративно-процедурної діяльності в освітній сфері розглядалися у працях О. Авдеева, О. Горпинича, Є. Огаренка, В. Салова, С. Свіжеської, О. Сороки, Ю. Фролова, С. Шевченко та ін. Проте зміни в правовому регулюванні освітніх правовідносин, пов'язані з прийняттям нового Закону України «Про вищу освіту», вимагають перегляду та узгодження основних положень та норм чинного законодавства стосовно визначення структури та змісту процедур, спрямованих на упорядкування управлінської, регулятивної, контрольної та іншої адміністративної діяльності у сфері вищої освіти, в тому числі й процедури акредитації,

що займає важливе місце в загальному масиві процедур регламентації діяльності вищих навчальних закладів в Україні.

Метою статті є дослідження сутності адміністративної процедури акредитації у сфері вищої освіти, що передбачає з'ясування сутності поняття акредитації як адміністративної процедури у сучасній науковій думці та чинному законодавстві, визначення основних і додаткових стадій та етапів реалізації процедури акредитації освітньої програми, аналіз їх змісту та значення.

Виклад матеріалу. Під акредитацією у загальному значенні розуміється процедура, за якою спеціально уповноважений орган державної влади документально засвідчує правочинність і компетентність (спроможність) суб'єкта (юридичної або фізичної особи) здійснювати певний вид діяльності. Великий юридичний словник визначає акредитацію як процедуру визнання (підтвердження) державними органами спеціальних повноважень суб'єктів. Зокрема, стосовно освітньої установи акредитація за своїм юридичним змістом є процедурою встановлення (підтвердження) її державного статусу [2, с.20]. Словник узгоджених термінів та визначень у галузі освіти держав-учасниць СНД тлумачить поняття «акредитація в освіті» як періодичну оцінку та визнання державою рівня діяльності навчального закладу, що реалізує відповідні освітні програми, як такого, що відповідає встановленим критеріям, вимогам, нормам, стандартам [3, с17]. В. Ратніков пропонує розуміти під адміністративною процедурою акредитації у сфері вищої освіти встановлений адміністративно-процесуальними нормами порядок здійснення акредитаційними органами певної діяльності, спрямованої на ухвалення управлінського рішення щодо вищих навчальних закладів, які реалізують освітні програми відповідно до встановлених освітніх стандартів та державних вимог [4, с.9].

Слід відзначити, що правова регламентація змісту та порядку реалізації процедури акредитації у сфері вищої освіти в чинному законодавстві України про вищу освіту з прийняттям нового Закону України «Про вищу освіту» зазнала суттєвих змін. Так, зокрема, до прийняття Закону України «Про вищу освіту», згідно з законодавством, державній акредитації у сфері вищої освіти в Україні підлягали: 1) рівень спроможності вищих навчальних закладів провадити освітню діяльність, пов'язану із здобуттям вищої освіти та кваліфікації (рівень акредитації); 2) напрям, за яким ВНЗ отримав право провадити освітню діяльність, пов'язану із здобуттям вищої освіти та кваліфікації (акредитований напрям); 3) спеціальність відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня, за якою ВНЗ отримав право провадити освітню діяльність, пов'язану із здобуттям вищої освіти та кваліфікації (акредитована спеціальність) [5, ст.1]. Наразі, відповідно до змін, пов'язаних із прийняттям нового Закону України «Про вищу освіту», чинне законодавство про вищу освіту в Україні передбачає такий вид адміністративної процедури, як акредитація освітньої програми. Закон України «Про освіту» встановлює положення, за яким з метою підтвердження якості освітньої діяльності за певною спеціальністю та на певному рівні вищої освіти, що відповідає стандартам вищої освіти, вищі навчальні заклади мають право проходити процедуру акредитації освітньої програми, за якою вони здійснюють підготовку фахівців [6, ч.3 ст.43]. Визначення змісту даної процедури дає Закон України «Про вищу освіту», за яким акредитацією освітньої програми є оцінювання освітньої програми та/або

освітньої діяльності вищого навчального закладу за цією програмою на предмет відповідності стандарту вищої освіти; спроможності виконати вимоги стандарту та досягати заявлених у програмі результатів навчання; досягнення заявлених у програмі результатів навчання [7, п.4 ст.1].

Освітня (освітньо-професійна або освітньо-наукова) програма визначається Законом як система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти [7, п.17 ст.1].

Адміністративна процедура акредитації освітньої програми реалізується за певними стадіями, які, у свою чергу, складаються з окремих етапів, кожен з яких реалізує відповідні проміжні цілі і становить собою комплекс процесуальних дій, спрямованих на вирішення завдань даної стадії адміністративної процедури, що здійснюються уповноваженими на те органами, їх посадовими і службовими особами. На підставі аналізу положень Закону України «Про вищу освіту», що стосуються порядку реалізації процедури акредитації освітньої програми, уявляється можливим виділити такі основні і додаткові (факультативні) стадії та етапи даної процедури:

1. Стадія підготовки до акредитації, що передбачає виконання низки процесуальних дій, об'єднаних у такі основні етапи:

1.1. Ініціювання процедури акредитації освітньої програми. Порушення акредитаційної справи відбувається за ініціативи вищого навчального закладу. Вищий навчальний заклад, який бажає акредитувати освітню програму, подає Національному агентству із забезпечення якості вищої освіти письмову заяву та документи, що підтверджують відповідність його освітньої діяльності стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю [7, п.1 ст.25].

1.2. Розгляд поданих вищим навчальним закладом документів з метою встановлення їх належного оформлення і відповідності встановленим вимогам та утворення відповідної галузевої експертної ради. Галузеві експертні ради Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти формуються у складі від 9 до 15 членів на строк не більше, ніж три роки з осіб, які мають науковий ступінь у відповідній галузі знань або досвід фахової роботи в галузі не менше п'яти років, крім представників органів студентського самоврядування. До складу галузевих експертних рад можуть входити представники держави, роботодавців, їх організацій та об'єднань, професійних асоціацій, вищих навчальних закладів, наукових установ, Національної академії наук України та національних галузевих академій наук, представники органів студентського самоврядування, міжнародні експерти [7, п.1 ст.21].

2. Стадія акредитаційної експертизи, яка передбачає такі основні етапи:

2.1. Проведення акредитаційної експертизи. Згідно з чинним законодавством, галузева експертна рада Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти проводить експертизу, перевіряючи відповідність освітньої діяльності ВНЗ встановленим державним вимогам, виконання яких є підставою для прийняття рішення про акредитацію освітньої програми.

2.2. Експертний висновок. За результатами акредитаційної експертизи галузева експертна рада складає експертний висновок щодо можливості акредитації відповідної освітньої програми. Рішення приймається більшістю від повного складу галузевої експертної ради Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти [7, пп.2, 3 ст.25].

3. Стадія прийняття рішення про акредитацію відповідної освітньої програми, що складається з таких основних етапів:

3.1. Надання експертного висновку Національному агентству із забезпечення якості вищої освіти. Експертний висновок щодо можливості акредитації відповідної освітньої програми Національному агентству із забезпечення якості вищої освіти представляє голова цієї експертної ради [7, п.2 ст.25].

3.2. Прийняття рішення про акредитацію (або відмову в акредитації) відповідної освітньої програми. Протягом двох місяців з дня подання заяви Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти за результатами акредитаційної експертизи приймає рішення про акредитацію чи відмову в акредитації відповідної освітньої програми [7, п.2 ст.25].

4. Стадія видачі та оформлення сертифіката про акредитацію освітньої програми, що складається з таких основних та додаткових (факультативних) етапів:

4.1. Видача сертифіката про акредитацію освітньої програми. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти видає вищому навчальному закладу відповідний сертифікат протягом трьох робочих днів з дня прийняття рішення про акредитацію освітньої програми. Сертифікат підтверджує відповідність освітньої програми вищого навчального закладу до відповідної спеціальності та рівнем вищої освіти стандарту вищої освіти і дає право на видачу диплома державного зразка за цією спеціальністю [7, пп.3, 7 ст.25]. У сертифікаті про акредитацію зазначаються:

- 1) найменування та адреса вищого навчального закладу;
- 2) спеціальність і рівень вищої освіти, за якими акредитована освітня програма;
- 3) дата видачі сертифіката [7, п.4 ст.25].

Сертифікат про акредитацію вперше видається за кожною акредитованою освітньою програмою строком на п'ять років, а при другій та наступних акредитаціях — строком на 10 років. Форма сертифіката про акредитацію, порядок його оформлення, переоформлення, видачі, зберігання та обліку затверджуються Кабінетом Міністрів України [7, пп.5, 6 ст.25].

4.2. Переоформлення сертифіката про акредитацію (додатковий етап). Підставами для переоформлення сертифіката про акредитацію є:

- 1) зміна найменування чи місцезнаходження вищого навчального закладу;
- 2) реорганізація юридичних осіб, що мають сертифікати про акредитацію, шляхом злиття або приєднання однієї юридичної особи до іншої;
- 3) ліквідація або реорганізація, а також зміна найменування (місцезнаходження) структурного підрозділу вищого навчального закладу, що провадить освітню діяльність за відповідною спеціальністю (галуззю) та рівнем вищої освіти [7, п.6 ст.25].

4.3. Внесення інформації про видачу сертифіката про акредитацію освітньої програми до Єдиної державної електронної бази з питань освіти [7, п.5 ст.25].

Отже, адміністративна процедура акредитації освітньої програми як встановлений законодавством порядок державного оцінювання освітньої програми (освітньої діяльності вищого навчального закладу за цією програмою) відповідності стандарту вищої освіти, спроможності виконати вимоги стандарту та досягті заявлених у програмі результатів навчання, а також досягнення заявлених у програмі результатів навчання, реалізується за певними стадіями, які, у свою чергу, складаються з окремих етапів, кожен з яких реалізує відповідні проміжні цілі і становить собою комплекс процесуальних дій, спрямованих на вирішення завдань даної стадії адміністративної процедури: 1) стадія підготовки до акредитації (порушення акредитаційної справи за ініціативи вищого навчального закладу, розгляд поданих ВНЗ документів та утворення відповідної галузевої експертної ради); 2) стадія акредитаційної експертизи (проведення акредитаційної експертизи, експертний висновок); 3) стадія прийняття рішення про акредитацію освітньої програми (надання експертного висновку Національному агентству із забезпечення якості вищої освіти, прийняття рішення про акредитацію (або відмову в акредитації) відповідної освітньої програми); 4) стадія видачі та оформлення сертифіката про акредитацію освітньої програми (видача сертифіката про акредитацію освітньої програми, переоформлення сертифіката про акредитацію (додатковий етап), внесення інформації про видачу сертифіката про акредитацію освітньої програми до Єдиної державної електронної бази з питань освіти).

Список використаних джерел:

1. Гончаренко М. Ф. Акредитація від А до Я. Глосарій з акредитації: навчальний посібник / М. Ф. Гончаренко, С. А. Свіжєвська. – Д. : Державний вищий навчальний заклад «Національний гірничий університет», 2011. – 289 с.
2. Большой юридический словарь / под ред. А. Я. Сухарева, В. Е. Крутских. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 704 с.
3. Словарь согласованных терминов и определений в области образования государств-участников СНГ : около 100 терминов / под науч. ред. докт. техн. наук, проф. Н. А. Селезнёвой. – М. : Изд. центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 167 с.
4. Ратников В. В. Административная процедура аккредитации в сфере высшего образования : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.14 «Административное право ; финансовое право ; информационное право» / В. В. Ратников ; Южно-Урал. гос. ун-т ; Курган. гос. ун-т. – Челябинск, 2012. – 23 с.
5. Про вищу освіту : Закон України : від 17.01.2002 р., № 2984-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 20. – Ст. 134.
6. Про освіту : Закон України : від 23.05.1991 р., № 1060-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 34. – Ст. 451.
7. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р., № 1556-VII // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 37-38. – Ст. 2004.

References:

1. Goncharenko M.F. Accreditation from A to Z. Accreditation glossary: Tutorial / M.F. Goncharenko, S.A. Svizhevska. - D., State Higher Educational Institution "National Mining University", 2011. - 289 p.
2. Large legal dictionary / ed. A.Y. Sukharev, V.E. Krutskikh. - 2nd ed., Rev. and add. - Moscow: INFRA-M, 2003. - 704 p.
3. Glossary of agreed terms and definitions in the field of education of CIS countries: about 100 terms / under scientific. Ed. Doctor. techn. Sciences, prof. NA Selezneva. - M.: Publishing house. Center of quality problems of training, 2004. - 167 p.
4. Ratnikov V. Administrative procedure of accreditation in higher education: Author. Dis. on scientific. PhD degree. jurid. Sciences: spec. 12.00.14 "Administrative Law; financial right ; information law" / VV Ratnikov; South Ural. state. Univ; Kurgan. state. Univ. - Chelyabinsk, 2012. - 23 p.

5. On Higher Education Law of Ukraine from 17.01.2002., № 2984-III // Supreme Council of Ukraine. - 2002. - № 20. - Art. 134.
6. On Education: Law of Ukraine from 23.05.1991 г., № 1060-XII // Bulletin of the Supreme Soviet of the USSR. - 1991. - № 34. - Art. 451.
7. On Higher Education: Law of Ukraine of 01.07.2014 р., № 1556-VII // Supreme Council. - 2014. - № 37-38. - Art. 2004.

Рецензент: доктор юридичних наук, професор Лоцихін О.М.

УДК 342.9

Денег О.П.,

старший помічник Заступника Генерального прокурора України

СОЦІАЛЬНА ОБУМОВЛЕНІСТЬ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ НЕЗАКОННОГО ЗБАГАЧЕННЯ

У даній статті розкрито сутність поняття соціальної обумовленості криміналізації незаконного збагачення. Проаналізовано позиції вчених щодо криміналізації діяння. Надано авторську класифікацію найбільш важливих чинників, що визначають соціальну обумовленість криміналізації незаконного збагачення як одного із основних корупційних злочинів.

Ключові слова: кримінальне право, криміналізація, незаконне збагачення, соціальна обумовленість, криміналізація діяння.

Денег О. П.,

старший помічник заступителя Генерального прокурора України

СОЦИАЛЬНАЯ ОБУСЛОВЛЕННОСТЬ КРИМИНАЛИЗАЦИИ НЕЗАКОННОГО ОБОГАЩЕНИЯ

В данной статье раскрыто сущность понятия социальной обусловленности криминализации незаконного обогащения. Проанализировано позиции ученых касательно криминализации деяния. Предоставлено авторскую классификацию наиболее важных факторов, определяющих социальную обусловленность криминализации незаконного обогащения как одного из основных коррупционных преступлений.

Ключевые слова: уголовное право, криминализация, незаконное обогащение, социальная обусловленность, криминализация деяния.

Denega O. P.,

Senior Assistant of Deputy of General Prosecutor of Ukraine

SOCIAL CONDITIONING OF CRIMINALIZATION OF ILLICIT ENRICHMENT

This article reveals the essence of the concept of social conditioning of criminalization of illicit enrichment. Scientists analyzed the positions concerning the acts criminalization. Given author's classification of the most important factors that determine the social conditioning of criminalization of illicit enrichment as the main corruption offenses.

Acquires special relevance for the study of social conditioning criminalization of illicit enrichment, since understanding the underlying bases and sources of danger to society of illicit enrichment will enhance the effectiveness of the search for new and improve existing mechanisms to combat corruption.

Examined the most important factors / processes that determine social conditioning criminalization of illicit enrichment as the main corruption offenses and determined that they should be grouped as follows: 1) social factors; 2) economic factors; 3) government formation process; 4) organizational factors.

Keywords: criminal law, criminalization, illicit enrichment, social conditioning, the criminalization of acts.

Актуальність проблематики. Запорукою забезпечення ефективного розвитку кримінально-правових відносин (які супроводжується прийняттям, зміною та скасуванням кримінально-правових норм) є розуміння того, що зазначені відносини не